

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 29g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 49 alin. (2²) din Codul de procedură penală
(*soluționarea cererii de strămutare*)

CHIȘINĂU

5 iunie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN, ,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 5 martie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 5 iunie 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 49 alin. (2²) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de dl avocat Vasile Foltea, în interesele dlui Viorel Morari, inculpat în dosarul nr. 1cs-22/2020, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, de un complet de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție format din domnii judecători Vladimir Timofti, Anatolie Țurcan și Elena Cobzac.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dlui Viorel Morari, care a fost procuror-șef al Procuraturii Anticorupție, iar în prezent este suspendat din funcția de procuror în cadrul Procuraturii Generale. Acesta este învinuit de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 327 alin. (2) literele b) și b¹) [*abuzul de putere sau abuzul de serviciu*], 332 alin. (2) lit. b) [*falsul în acte publice*] și 303 alin. (3) [*amestecul în înfăptuirea justiției și în urmărirea penală*] din Codul penal.

4. Pe 27 februarie 2020, dl avocat Vasile Foltea, care este apărătorul dlui Viorel Morari, a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 49 alin. (2²) din Codul de procedură penală.

5. Prin Încheierea din 28 februarie 2020, Curtea Supremă de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală sunt următoarele:

Articolul 49 Soluționarea cererii de strămutare

(1) Curtea Supremă de Justiție dispune, cu indicarea motivelor, admiterea sau respingerea cererii de strămutare.

(2) În cazul în care consideră că cererea este întemeiată, Curtea Supremă de Justiție dispune strămutarea judecării cauzei cu indicarea instanței concrete. Această instanță va fi imediat înștiințată despre admiterea cererii de strămutare.

(2¹) Instanța de judecată la care se află cauza a cărei strămutare se cere este obligată să remită dosarul, în termen de 5 zile, instanței competente.

(2²) Curtea Supremă de Justiție hotărăște în ce măsură se mențin actele îndeplinite de către instanța la care s-a aflat cauza până la strămutare.

(3) Dacă instanța la care se află cauza a cărei strămutare se cere a procedat între timp la judecarea cauzei, hotărârea pronunțată de această instanță este anulată prin efectul admiterii cererii de strămutare.

(4) După strămutarea cauzei, căile de atac se judecă de instanța ierarhic superioară instanței la care s-a strămutat cauza.

(5) Hotărârea Curții Supreme de Justiție este irevocabilă.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

8. În argumentarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că prevederile articolului 49 alin. (2²) din Codul de procedură penală, care îi permit Curții Supreme de Justiție să hotărască în ce măsură se mențin actele îndeplinite de către instanța la care s-a aflat cauza până la strămutare, nu oferă suficiente garanții care să excludă eventualele acțiuni arbitrare ale instanței supreme. În acest sens, autorul excepției menționează că din textul „actele îndeplinite de către instanță” al normei contestate nu este clar dacă Curtea Supremă de Justiție poate anula doar actul administrativ de investire a completului de judecată cu dreptul de a judeca cauza și/sau poate anula și actele specifice activității judecătorești.

9. Autorul excepției se mai întreabă dacă, în contextul admiterii cererii de strămutare, Curtea Supremă de Justiție poate anula Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, prin care s-a respins demersul procurorului de prelungire a arestului preventiv aplicat în privința dlui Viorel Morari.

10. În viziunea autorului sesizării, în lipsa unor reglementări clare cu privire la categoriile de acte care pot fi anulate de către Curtea Supremă de Justiție cu ocazia admiterii unei eventuale cereri de strămutare a cauzei, norma contestată îi permite instanței supreme să acționeze în mod discreționar, depășind câmpul juridic.

11. În fine, autorul excepției notează că norma contestată contravine articolelor 1 alin. (3), 23, 43 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea 122 din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de dl avocat Vasile Foltea, în interesele dlui Viorel Morari, inculpat în dosarul nr. 1cs-22/2020, pendinte la Curtea Supremă de Justiție. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Norma contestată urmează a fi aplicată la soluționarea cauzei, deoarece ea este parte a procedurii de soluționare a cererii de strămutare, în privința căreia Curtea Supremă de Justiție trebuie să se pronunțe.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 49 alin. (2²) din Codul de procedură penală. Curtea reține că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

17. Curtea reiterează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența în cauza concretă a unui drept constituțional (a se vedea DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18; DCC nr. 33 din 19 martie 2020, § 19; DCC nr. 35 din 23 martie 2020, § 18).

18. Curtea notează că, deși autorul excepției a invocat incidența articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 23 [*calitatea legii*], 43 [*dreptul la muncă*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi*] din Constituție, argumentul său principal se referă la neconformitatea normei contestate cu exigențele calității legii, stabilite de articolul 23 din Constituție.

19. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolele 1 alin. (3) și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (a se vedea HCC nr. 29 din 12 decembrie 2019, § 19; DCC nr. 7 din 24 ianuarie 2020, § 17; DCC nr. 44 din 18 mai 2020, § 25).

20. De asemenea, Curtea reține că simpla invocare a unui articol din Constituție, în acest caz a articolului 43, care garantează dreptul la muncă, în lipsa argumentelor care ar fundamenta pretinsa relație de contrarietate a dispozițiilor legale criticate față de acesta, nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 44 din 22 mai 2017, § 19; DCC nr. 30 din 29 martie 2018, § 22; DCC nr. 151 din 26 decembrie 2019, § 16; DCC nr. 5 din 20 ianuarie 2020, § 20; DCC nr. 33 din 19 martie 2020, § 31).

21. Curtea reiterează că, pentru a putea fi invocat standardul calității legii garantat de articolul 23 din Constituție, trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că testul calității legii se efectuează prin raportare la un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 38 din 8 iulie 2016, § 35; DCC nr. 44 din 22 mai 2017, § 18; DCC nr. 6 din 23 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 16 din 10 februarie 2020, § 17).

22. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că prevederile articolului 49 alin. (2)² din Codul de procedură penală sunt contestate sub două aspecte, și anume: (i) că nu există suficiente garanții care pot exclude eventuala anulare arbitrară de către Curtea Supremă de Justiție a actelor îndeplinite de către instanța care a judecat cauza până la strămutare și (ii) că, în cazul admiterii cererii de strămutare, Curtea Supremă de Justiție poate anula o încheiere judecătorească referitoare la refuzul prelungirii arestului preventiv, pronunțată de instanța care a judecat cauza până la strămutare.

23. Cu privire la primul aspect al sesizării, Curtea observă că strămutarea cauzei penale are în vedere situația în care o cauză penală este transferată de la instanța competentă să judece cauza la o altă instanță egală în grad [articolul 46 alin. (1) din Codul de procedură penală]. Același articol prevede motivele pentru care o cauză poate fi strămutată, *i.e.* dacă prin aceasta se poate obține soluționarea ei obiectivă, rapidă, completă și se asigură desfășurarea normală a procesului. Subiectele care pot solicita strămutarea cauzei sunt președintele instanței de judecată sau una dintre părți [articolul 46 alin. (2) din Cod].

24. Având în vedere faptul că strămutarea unei cauze penale presupune întreruperea unui proces care a ajuns la o anumită etapă și transferarea acestuia la o altă instanță egală în grad pentru examinare, Curtea reține că la reglementarea instituției strămutării cauzelor penale legislatorul trebuie să aibă în vedere, între altele, necesitatea asigurării principiului nemijlocirii. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că principiul nemijlocirii presupune că într-un proces penal hotărârea trebuie luată de judecătorii care au fost prezenți la ședințele de judecată și la procesul de administrare a probelor. Totuși, nu se poate considera că este interzisă schimbarea compunerii completului de judecată în timpul unui proces (a se vedea cauzele *Svanidze v. Georgia*, 25 iulie 2019, § 33, *Škaro v. Croația*, 6 decembrie 2016, § 24).

25. Pentru a se asigura realizarea acestui principiu, este necesar ca instanța la care se strămută cauza penală să poată participa direct la procesul de administrare a probelor.

26. Curtea observă că legislatorul i-a acordat Curții Supreme de Justiție competența de a decide cu privire la actele încheiate de către instanța care a judecat cauza până la strămutare. Decizia instanței supreme depinde de etapa de examinare la care se află cauza.

27. Articolul 47 alin. (1) teza I din Cod stabilește regula generală potrivit căreia cererea de strămutare, care trebuie să fie motivată, se depune

la Curtea Supremă de Justiție cu cel puțin 5 zile înainte de începerea cercetării judecătorești. Prin urmare, dacă cererea de strămutare a fost depusă înainte de începerea cercetării judecătorești, Curtea Supremă de Justiție va putea anula, în baza articolului 49 alin. (2²) din Cod, doar actele îndeplinite de către judecător la etapa pregătirii ședinței de judecată, adică doar actele ce țin de deschiderea ședinței de judecată [articolul 354 din Cod], verificarea prezentării în instanță [articolul 355 din Cod], îndepărtarea martorilor din sala de ședințe [articolul 356 din Cod], stabilirea identității părților [articolele 357-359 și 363 din Cod], formularea și soluționarea cererilor sau demersurilor [articolul 364 din Cod] etc.

28. Dacă instanța la care se află cauza a cărei strămutare se cere a procedat între timp la judecarea cauzei, articolul 49 alin. (3) din Cod prevede că hotărârea pronunțată de această instanță este anulată prin efectul admiterii cererii de strămutare.

29. Astfel, având în vedere diversitatea actelor care pot fi pronunțate de către instanța de judecată de la pregătirea ședinței de judecată până la pronunțarea sentinței, legislatorul a utilizat o formulă mai cuprinzătoare, care, în opinia Curții, este inevitabilă în acest context.

30. Pe de altă parte, Curtea nu poate reține că Curtea Supremă de Justiție are o marjă discreționară nelimitată în competența sa de a anula actele îndeplinite de instanța care a judecat cauza până la strămutare. Curtea Supremă de Justiție poate anula doar actele care ar împiedica judecătorul de la instanța la care se strămută cauza să participe nemijlocit la procesul de administrare a probelor. Dacă actul îndeplinit de către judecătorul care a examinat cauza până la strămutare are un caracter pur formal sau dacă actul în discuție nu are nicio tangență cu procesul de administrare a probelor, nu există niciun motiv pentru anularea acestuia. De altfel, în cazul strămutării cauzei, Curtea Supremă de Justiție trebuie să țină cont și de faptul că judecătorul care trebuie să judece cauza după strămutare este responsabil de judecarea cauzei într-un termen rezonabil, termen care poate fi afectat prin repetarea unor proceduri prealabile procesului de administrare a probelor.

31. Cu privire la al doilea aspect al sesizării, Curtea reține că o catalogare a încheierii judecătorești referitoare la refuzul prelungirii arestului preventiv drept act care poate fi anulat de către Curtea Supremă de Justiție cu ocazia admiterii cererii de strămutare nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci de interpretare și de aplicare a legii, atribuție care revine instanțelor de drept comun competente. În acest context, Curtea reține că acest aspect al excepției de neconstituționalitate nu intră în sfera controlului de constituționalitate, dat fiind faptul că motivele autorului se referă la aspecte ce țin de interpretarea și de aplicarea legii (a se vedea DCC nr. 91 din 19 septembrie 2019, § 19; DCC nr. 130 din 2 decembrie 2019, § 22; DCC nr.1 din 16 ianuarie 2020, § 26; DCC nr. 5 din 20 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 16 din 10 februarie 2020, § 24).

32. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 49 alin. (2²) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridică de dl avocat Vasile Foltea, în interesele dlui Viorel Morari, inculpat în dosarul nr. 1cs-22/2020, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 5 iunie 2020

DCC nr. 59

Dosarul nr. 29g/2020